

TRÍ THỨC - NHÀ GIÁO VÀ THỜI ĐẠI

PHAN THÚC HUÀ
Phó Tiến sĩ khoa học kinh

Trong lịch sử Việt Nam, người trí thức và nhà giáo với vai trò là những người đại biểu chân chính về tư tưởng, văn hóa, tài năng và trí tuệ của dân tộc. Truyền thống của trí thức và nhà giáo Việt Nam cũng bắt nguồn từ những điều kiện vật chất xã hội, từ nhu cầu tự bảo tồn mình trong những hoàn cảnh khó khăn, gian khổ của dân tộc.

Từ cuối thế kỷ thứ XI nền giáo dục và khoa cử ở nước ta bắt đầu hoạt động và ngày càng phát triển, hàng ngũ trí thức và nhà giáo cũng từ đó tăng lên một cách nhanh chóng. Phật giáo đặc biệt là Nho giáo ngự trị trong tư tưởng của người trí thức, của nhà giáo Việt Nam qua nhiều thế kỷ. Qua sự phân hóa người trí thức và nhà giáo Việt Nam thời xưa được phân thành ba loại: trí thức quan phương, trí thức đi ở ẩn và trí thức nhà giáo gắn bó với nhân dân.

- Nguyễn Trãi thể hiện khí phách và tinh hoa của dân tộc, đồng thời thể hiện sự vinh dự và nỗi đau của người trí thức.

- Nguyễn Bỉnh Khiêm: một nhà trí thức rực rỡ một thời tiêu biểu cho nhiều thế hệ trí thức Việt Nam trong hoàn cảnh loạn ly của đất nước.

- Lê Quý Đôn đã cả đời say mê nghiên cứu sáng tạo, để lại cho dân tộc những tài sản văn hóa cực kỳ quý báu, là tấm gương của người trí thức từ đỉnh cao của nền văn hóa đương thời cho đất nước cho hạnh phúc của nhân dân.

- Ngô Thời Nhậm đã thể hiện trách nhiệm và vinh dự trước ngai ba của lịch sử.

- Hàn Thuyên, Chu Văn An: những nhà giáo với những tấm gương sáng chói đem hết tâm huyết và trí tuệ cho sự nghiệp đào tạo thế hệ mai sau của dân tộc.

- Cao Bá Quát chiến đấu đến cùng vì tự do, vì hạnh phúc của nhân dân.

- Nguyễn Khuyến luôn giữ gìn phẩm chất tốt đẹp của người trí thức trong mọi hoàn cảnh khó khăn, trước đời sống khốn khổ của nhân dân và sự mua chuộc của kẻ thù.

- Nguyễn Đình Chiểu kiên cường và bất khuất trước mọi thủ đoạn của quân cướp nước và bán nước.

Sau năm 1945 và sau năm 1975 đến nay, trí thức và nhà giáo Việt Nam với lòng yêu nước đã đem hết tài năng phục vụ cho sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng đất nước.

Ngày nay đời ngũ trí thức và nhà giáo Việt Nam đang đứng trong một bối cảnh mới. Đất nước đang chuyển từ cơ chế quan liêu bao cấp sang cơ chế thị trường. Bên cạnh những kết quả đạt được về kinh tế, khoa học và văn hóa bước đầu, Cố thể nói đất nước đang trong giai đoạn thị trường ở trình độ thấp, hoang sơ, rối loạn với tất cả tính phức tạp và nhiều mặt tiêu cực xảy ra - nền kinh tế nước ta chưa thoát khỏi con khủng hoảng, kinh doanh phần lớn nhỏ chiếm tỷ lệ lớn. Tình trạng kinh tế ngảm và kinh doanh phi pháp rất nghiêm trọng. Nạn tham nhũng, ô dũ đã đến mức trầm trọng. Trong bối cảnh đó đời ngũ trí thức và nhà giáo đang đứng trước những khó khăn đầy thử thách. Không kể những "trí thức bất đắc dĩ", nhiều trí thức và nhà giáo sống trong sự trần trụi trước những khó khăn của đất nước, của đạo đức con người và đào tạo thế hệ mai sau. Chương trình

đào tạo từ phổ thông đến đại học bao năm qua đã sản sinh ra những sản phẩm như thế nào? Và giờ đây cần phải làm gì và làm như thế nào để phục vụ cho sự phát triển của xã hội, của đất nước.

Đạo đức của người trí thức, của nhà giáo, của học sinh, thanh niên, sinh viên...

Ảnh: Đình Huy

là những điều làm cho những trí thức và nhà giáo chân chính phải suy nghĩ. Với cuộc sống vật chất quá thiếu thốn. Nhiều trí thức và nhà giáo ngoài giờ làm việc hành chánh và dạy học họ đã phải làm tất cả những việc gì làm được để kiếm sống cho gia đình, trong đó có những việc làm hoàn toàn không phù hợp và có thể ảnh hưởng đến nhân cách, tư thế của họ. Bên cạnh đó còn bao nhiêu nghịch lý tác động vào cuộc sống tinh thần của họ nữa.

Người trí thức thường suy nghĩ xuyên suốt từ quá khứ, hiện tại đến tương lai. Tương lai không chỉ cho bản thân, gia đình con cháu của họ mà cho cả đất nước, dân tộc hôm nay và mai sau, trong đời ngũ trí thức và nhà giáo có một số luôn luôn nhiệt tình, say mê với khoa học, với công việc nghiên cứu và công việc giảng dạy đào tạo thế hệ mai sau. Họ luôn luôn giữ gìn đạo

đức, tác phong trong sáng của một ngu trí thức, một nhà giáo thời đại. Bên cạnh đó có một số không ít đi theo chủ nghĩa cơ h lao vào địa vị và quyền lực với mục đích giành lấy những quyền lợi kinh tế cho bản thân mình. Thậm chí có một số còn ăn ch sa dọa. Một số khác thì bàng quan. Với địa vị quyền lực và cả chuyên môn chỉ là với tính chất công chức "sáng vác ô đi, t vác về", chỉ cần hai chữ bình an và lo c cuộc sống riêng tư.

Đất nước ta hiện nay đang chuyển mình. Nền kinh tế, văn hóa nước ta đại cần những trí thức, những nhà giáo thời đại. Người trí thức và nhà giáo đúng nghĩa cũ nó không phải đơn thuần là những ngư có bằng đại học, lao động trí óc và dạy h mà người trí thức và nhà giáo phải lu luôn suy nghĩ những vấn đề đặt ra cho quốc, cho dân tộc, cho con người và ch nhân loại. Biết sử dụng trái tim và trí t của mình cho cuộc sống, cho tương lai tí đẹp của xã hội.

Những người có bằng cấp và lại nghề dạy học nào không đúng với ý nghĩ đó có nghĩa là tự họ đã tách ra khỏi hàng ngũ trí thức và nhà giáo của thời đại đã cho họ có bằng cấp nào và đang giữ cương vị nào trong xã hội.

Trong những năm cuối của thế kỷ 2 này đời ngũ trí thức và nhà giáo đang trải qua biết bao nhiêu thử thách mới, man biết bao nhiêu trọng trách nặng nề đối v đất nước, dân tộc, với thế hệ con cháu m sau. Thế kỷ 21 sẽ nhìn rõ tất cả những vi làm đúng hay sai của đời ngũ trí thức và nh giáo ngày hôm nay. Đất nước, dân tộc v thế hệ con cháu mai sau sẽ đánh giá sòn phẩm việc làm hôm nay của đời ngũ t trí thức và nhà giáo chúng ta có xứng đáng ha không xứng đáng là "trí thức và nhà giáo và ai xứng đáng, ai không xứng đáng.

PTH

CHỖ ĐỪNG CỦA NGƯỜI THẦY GIÁO

HỒ TẤN PHONG

Chỗ đứng của tôi nơi bụi phấn rơi đầy

Giữa những băng đen và bụi giảng.

Nơi có mắt Bác soi trong ngàn ánh sáng

Và mắt bao người đang dõi theo tôi

Tôi biết từ nơi đây, mỗi nét phấn, mỗi lời

Có sức nặng của niềm tin

sự trông chờ

lời trách móc

Của những người hôm nay

Của những người đã khuất

Của cuộc sống nhân dân còn gian khó bao ngày.

Mặc ai say sưa bên yên tiệc đầy

Ai quay mặt với nỗi đau đất nước

Ai nhân tâm ra tay đục khoét

Tổ quốc ôi!

Người là ngọn lửa hồng cháy rực trong tôi

Là cánh đồng quê gặt gào mưa bão

Cho tôi nổi lên, không phải lời cao đạo

- Những tiếng của Quê hương làm nhức nhối tim người

Chỗ đứng của tôi đối diện với bao người

Như đối diện với Lương tâm mình mỗi sáng.